

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/65-10>
УДК 336:336.02

Чубка О. М.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6310-0741>

Ливдар М. В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1925-7781>

Новаківська І. Й.

студентка,
Національний університет «Львівська політехніка»

Chubka Olha

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Finance,
Lviv Polytechnic National University

Lyvdar Marta

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Finance,
Lviv Polytechnic National University

Novakivska Iryna

Student
Lviv Polytechnic National University

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

SOME ASPECTS OF FINANCIAL LITERACY OF THE POPULATION

Досліджено поняття фінансова грамотність населення. Проаналізовано тенденції розвитку фінансової грамотності населення: фінансові знання, поведінку та ставлення громадян України у таких питаннях, як складання бюджету, заощадження, особисті фінанси, управління кредитами/боргами, довгострокове фінансове планування (включно з пенсійними накопиченнями) та вибір фінансових продуктів. Виділено форми участі держави у підвищенні рівня фінансової грамотності. Проаналізований міжнародний досвід щодо питань фінансової грамотності населення, який показує, що фінансова грамотність та фінансова інклюзія, разом із вибудованим захистом прав споживачів фінансових послуг, є принципово важливими для зростання фінансових можливостей громадян і можуть сприяти загальній стабільності фінансової системи. Запропоновані заходи щодо підвищення рівня фінансової грамотності населення в Україні.

Ключові слова: фінансова грамотність, фінансова інклюзія, фінансовий сектор, фінансова послуга.

The financial literacy of citizens is vital, and it is necessary to strive for it. It should become a strategic project with long-term planning and goals. Financial education is often interpreted as a productive investment in public development and ensuring stability in society. The level of financial literacy of the population in Ukraine is ultra-low. Many studies on the financial literacy of the Ukrainian population show that most people are not versed in the specifics of basic financial transactions. Projects, the World Bank and the Organization for Economic Cooperation and Development have promoted the widespread study of financial literacy of the population around the world. In Ukraine, this issue is being discussed by the National Bank of Ukraine, the Ministry of Finance, as well as non-governmental organizations and the media. International practices demonstrate that financial literacy and financial inclusion, together with the protection of the rights of financial consumers, are pivotal for the growth of financial capacities of citizens and can contribute to the overall stability of the financial system. Thus, the formation

of public policy, along with the indicator of financial literacy, requires insight into the financial inclusion of citizens. The financial illiteracy of the population negatively affects both personal welfare and the financial sector as a whole. The analysis of the financial literacy of the population revealed areas of concern. Relevant recommendations can be grouped under the following dimensions: focusing efforts on promoting financial literacy in rural areas for all age groups but paying particular attention to the youth and the elderly; carrying out outreach activities on the benefits of financial products among the population of Ukraine; intensifying awareness-raising on the security of financial products; focusing the efforts of financial regulators to strengthen the protection of the rights of financial consumers and inform them about the available options to defend them; awareness of financial institutions of their responsibility for unfair practice towards financial consumers, in particular, in terms of financial disclosure.

Keywords: *financial literacy, financial literacy index, financial sector, financial service.*

Постановка проблеми. Фінансово освічені громадяни є невід'ємною частиною прогресивного розвитку сучасної економіки. Тому в багатьох країнах проводять різноманітні заходи, які навчають людей раціонально розпоряджатися своїми капіталами, заощаджувати та бути відповідальними споживачами товарів і послуг. Фінансова освіта часто трактується як продуктивна інвестиція в розвиток населення та забезпечення стабільності в суспільстві. Рівень фінансової грамотності населення в Україні знаходиться на дуже низькому рівні.

Багато проведених досліджень щодо рівня фінансової грамотності населення України свідчать, що більшість людей не розуміються на особливостях здійснення основних фінансових операцій. Проблема фінансової грамотності ускладнюється ще й недостатнім розумінням прав споживачів у сфері фінансових послуг. З огляду на це, питання підвищення фінансової грамотності населення України набуває важливого значення, бо саме фінансова обізнаність є одним із факторів успішного розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансова грамотність населення – це порівняно новий предмет досліджень економічної науки, який останнім часом привертає увагу дедалі більшої кількості науковців, дослідників та експертів. Дослідженням фінансової грамотності населення присвячено багато праць, як вітчизняних так і іноземних науковців, зокрема:

Н. Хілла, Р. Гейджа, Р. Кіосакі, Г. Ердмана, Е. Ларсон, Ш. Данс, А. Лусарді, О. І. Білик, Т. А. Латковська, Т. О. Кізима, Т. В. Новікова, І. В. Соркін, Т. С. Смовженко, Н. В. Ткаченко. Проте фінансова грамотність населення України в умовах спричинена пандемією COVID-19 та воєнним станом потребує подальшого дослідження.

Мета статті полягає в обґрунтуванні сучасного стану, проблем та тенденцій розвитку фінансової грамотності населення України.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасному світі неможливо прожити без фінансів. За допомогою них

забезпечується функціонування усіх сфер суспільства. В будь-якому напрямку діяльності людини необхідним є використання фінансової інформації та застосування фінансових знань. У різних соціальних груп різні потреби і різні доступи до фінансових інструментів.

Тому фінансова обізнаність допомагає людині зрозуміти основні фінансові поняття і вправно використовувати їх для прийняття рішень про доходи, витрати і заощадження, для вибору відповідних фінансових інструментів, планування бюджету, нагромадження коштів на майбутні цілі тощо. Фінансово грамотні люди відповідальніше ставляться до управління особистими фінансами, вони більшою мірою захищені від фінансових ризиків і непередбачуваних ситуацій. Вони можуть підвищувати свій добробут за рахунок правильного розподілу наявних грошових ресурсів і планування майбутніх витрат.

В умовах пандемії COVID-19 та запровадження карантину у 2020 р. український валовий внутрішній продукт (ВВП) знизився на 4%. Максимальне падіння відбулося в другому кварталі 2020 р. (-11%); після цього ситуація поступово вирівнялася, зокрема завдяки адаптації економічних агентів до нових умов, споживчому попиту, стимулюючій монетарній політиці та антикризовим заходам. За попередніми оцінками Міністерства економіки, зростання ВВП дорівнюватиме близько 4% за підсумками 2021 р. [1].

Реальні наявні доходи українців у 2020 р. зменшувалися лише у другому кварталі, а за результатами року показали зростання на 2,6%. Безробіття зросло з 8,2% у 2019 р. до 9,5% за результатами 2020 р. та 10,4% у першому кварталі 2021 р. [2].

На міжнародному рівні вивченням фінансової грамотності займаються Всесвітній банк і Організація Економічного Співробітництва та Розвитку. В Україні це питання вивчають Національний банк України, Міністерство фінансів, а також громадські організації та ЗМІ.

Поняття фінансової грамотності Всесвітній банк розглядає як здатність людини приймати обґрунтовані рішення з використання

і управління власними грошима. Міжнародне співтовариство все частіше додає до цього формулювання і уміння приймати ефективні фінансові рішення з короткостроковою і довгостроковою перспективою [3].

Т. Кізіма фінансову грамотність розглядає як сукупність світоглядних позицій (установок), знань і навичок громадян щодо ефективного управління особистими фінансами та здатність компетентно застосовувати їх у процесі прийняття фінансових рішень [4].

На думку І. Соркіна, фінансовою грамотністю є знання громадянами фінансових понять, а також можливостей та порядку використання населенням фінансових послуг [5].

З точки зору Т. Смовженко, фінансова грамотність – це сукупність знань, вмінь та навичок, які потрібні населенню для прийняття відповідальних економічних і фінансових рішень з належним рівнем компетентності, і забезпечує соціальну стабільність у суспільстві [6].

І. Ломачинська вважає, що фінансова грамотність – це спосіб мислення, котрий передбачає використання оптимальних шляхів та раціональних ідей для покращення якості та рівня життя як окремої людини, так і всього суспільства загалом [7].

Єдиного визначення даного поняття немає, але можна зробити висновок, що фінансова грамотність представляє собою сукупність знань та навичок, що формують вміння розпоряджатися своїми власними коштами з мінімальними ризиками та максимальною ефективністю. Рівень розвитку у сфері фінансової діяльності кожного громадянина держави тісно пов'язаний з рівнем розвитку економіки країни в цілому та підвищення добробуту всіх членів суспільства. Коли рівень фінансової обізнаності високий, то з'являються нові послуги, ринки, покращується рівень життя населення.

Причини низького рівня фінансової грамотності українців:

– однією з причин необізнаності у даній сфері є те, що 27% громадян взагалі не роблять заощаджень, а ті що все ж таки заощаджують – роблять це відкладаючи свої кошти на чорний день;

– українці не знають як працюють фінансові установи держави та які переваги вони мають. Саме через цю необізнаність населення зберігає свої заощадження «під матрацами та у книжках», втрачаючи навіть натяк на отримання пасивного доходу від правильного вибору фінансово-економічної установи;

– українці не довіряють фінансовим установам та фінансовим організаціям. Кожен

четвертий громадян мав гіркий досвід у співпраці з банківськими установами;

– населення має лише загальне уявлення про свій бюджет, тобто вони не розуміють як правильно розподілити свої доходи та витрати. Люди просто не розуміють куди так швидко «втікають» гроші;

– на превеликий жаль, не кожен індивід, маючи цікаву ідею власного бізнесу наважиться на його створення. Багатоох лякає величезна кількість ризиків та страх втратити вже надбаний капітал. І знову причиною цих всіх перешкод – є незнання фінансових основ;

– взагалі 39% населення не мають банківських рахунків.

Більшість населення користуються лише базовими фінансовими послугами, серед них: оплата комунальних платежів через банк (72%); користування банківським рахунком та пластиковою карткою (68%); споживчий кредит (30%); проведення платежів через термінали платіжних систем (38%); користуються послугою переказу грошей через банк (92%); обмін валюти (31%) та інше [8].

Програми фінансової грамотності мають бути одним з найважливіших пріоритетів для України. Нове дослідження фінансової грамотності в Україні, проведене з використанням методики Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), показало, що Україна разом з Польщею знаходиться на 30-ому та останньому місці у рейтингах. Результат України за Індексом фінансової грамотності ОЕСР (знання, ставлення, поведінка) становить 11,6 балів (проти 13,2, що є середнім показником тридцяти країн) і переконливо свідчить про те, що Національна стратегія з підвищення фінансової грамотності є вкрай важливою.

Індекс фінансової грамотності ОЕСР складається з балів за фінансові знання (наприклад, базових понять процентів, інфляції), ставлення до питань, які стосуються фінансів (наприклад, короткострокове чи довгострокове мислення) та фінансову поведінку (наприклад, фінансове планування, здійснення заощаджень). Низький рейтинг України пов'язаний з поганими результатами за компонентами індексу, які стосуються ставлення та знань.

Індекс фінансової грамотності включає такі компоненти: фінансові знання; фінансова поведінка; ставлення до фінансових питань;

За методологією ОЕСР, загальний індекс фінансової грамотності України становить 12,3 бали (або 58% від його максимального значення). Індекс фінансової грамотності в Україні наразі демонструє гарну

динаміку – за менше ніж 3 роки відбулося зростання на 6,0% у бальному вираженні; усі компоненти індексу покращилися. Натомість темп приросту Індексу фінансової грамотності у країнах порівняння, які брали участь в опитуваннях ОЕСР у 2016 р. і 2020 р. (Грузія, Естонія, Польща, Росія, Угорщина, Хорватія, Чехія) склав лише 2,4%. Так само Україна впритул наблизилася до цих країн за відсотковим значенням від максимуму (60%).

Загальний індекс фінансової грамотності в Україні показав відмінності за характеристиками як вік, регіон, місце проживання, рівень доходу та освіта, а також за користуванням технологіями та наявністю заощаджень. Як і 2018 року, особливо помітна різниця у знанні та поведінці.

Порівняно нижчий індекс із фінансової грамотності зафіксовано у віковій групі 18–24 роки зі значенням Індексу 11,4 бали. Проте, не можна не відзначити той факт, що саме в цій групі було найбільше зростання Індексу порівняно з результатами опитування

2018 р. Також вразливою групою є група респондентів старше 60 років (11,6 балів у 2021 р.).

Для груп респондентів з більш високим рівнем доходу (наприклад, особистий дохід від 7000 грн і вище) характерний більш високий рівень фінансової грамотності. Для груп респондентів з більш високим рівнем доходу, наприклад, 7 000 грн – 15 000 грн, значення Індексу фінансової грамотності складає 12,9 балів, а для 15 001 грн – 20 000 грн – 13,2 бала.

Як і в 2018 р., так і в 2021 р. існує безпосередня залежність між рівнем фінансової грамотності і наявністю освіти: чим вищий рівень освіти, тим вищий бал фінансової грамотності. Якщо загальний бал осіб із середньою спеціальною освітою (технікум) становить 11,9 балів, то осіб із вищою освітою – 13,3 бали. Зауважимо, що зростання фінансової грамотності відбулося за всіма рівнями, крім неповної середньої освіти.

Відбулося зростання розриву у фінансовій грамотності між селом та містом. Якщо

Таблиця 1

Індекс фінансової грамотності: порівняння з іншими країнами

Країна	Ставлення (із 5)	Знання (із 7)	Поведінка (із 9)	Загальний бал (із 21)
Гонконг, Китай	2,9	6,2	5,8	14,9
Словенія	3,6	4,8	6,3	14,7
Австрія	3,1	5,3	6	14,4
Німеччина	3,1	5,3	6	13,9
Індонезія	3,3	3,7	6,3	13,3
Естонія	3,1	4,9	5,3	13,3
Португалія	3,2	4	5,9	13,1
Польща	2,6	5	5,5	13,1
Корея	3,1	4,6	5,4	13,1
Чехія	3,1	4,5	5,3	12,9
Молдова	3,1	4,0	5,5	12,6
Малайзія	2,7	3,7	6,1	12,5
Угорщина	3,3	4,6	4,5	12,4
Хорватія	2,8	4,5	5	12,3
Болгарія	2,9	4,1	5,3	12,3
Україна, 2021 р.	2,5	4,3	5,5	12,3
Грузія	2,5	4,5	5,1	12,1
Перу	2,9	4,1	5,1	12,1
Північна Македонія	2,8	3,9	5,1	11,8
Україна, 2018 р.	2,4	4,0	5,2	11,6
Чорногорія	2,6	4,1	4,7	11,5
Колумбія	2,6	3,8	4,8	11,2
Румунія	2,7	3,5	5,0	11,2
Італія	3,0	3,9	4,2	11,1
Середнє за вибіркою країн порівняння, 2020 р.	2,9	4,7	5,1	12,7
Середнє за вибіркою країн порівняння, 2016 р.	3,0	4,5	4,8	12,4
Середнє за вибіркою країн ОЕСР, 2020 р.	2,9	4,7	5,4	13,0
Середнє за вибіркою країн ОЕСР, 2020р.	3,1	4,7	5,2	13,0

Джерело: побудовано авторами на основі [9]

у 2018 р. Індекс фінансової грамотності знаходився приблизно на одному рівні, то наразі у респондентів з міста – 12,6 бали, а з села – 11,8 бали (статистично значуща відмінність). Щодо регіонального зрізу, то у Центральному та Північному регіонах бал із фінансової грамотності був нижчий за середнє значення. Натомість Схід і Південь мають вищі за середні бали за знання, Захід – за поведінку, Південь – за ставлення.

Група респондентів, що мають заощадження для покриття поточних витрат протягом щонайменше трьох місяців, продемонструвала значно вищий бал за Індексом фінансової грамотності, включаючи всі його компоненти (таблиця 2).

Середній бал за фінансову поведінку в Україні становив 5,5 балів за шкалою від 0 до 9 (або 61%) і за цим показником Україна входить до ТОП-10 країн з дослідження ОЕСР за 2020 р. 51% дорослого населення в Україні отримало мінімум 6 із 9 балів (що вважається мінімальним цільовим показником) проти 36% у 2018 р.

У 2021 р. середній бал в Україні склав 2,5 (за шкалою від 1 до 5) порівняно з 2,4 у 2018 р. Лише 17% дорослого населення в Україні набрало більше трьох балів з 5 (що вважається мінімальним цільовим показником). Позитивним моментом є те, що з минулої хвилі Україна дещо покращила свій результат по середньому балу, в той час як в багатьох інших країнах відбулося погіршення цього показника. Українці зосереджені на короткострокових планах і витрачання грошей, ніж на їх заощадженні.

Україна входить до ТОП-10 країн за показником достатності заощаджень для покриття поточних витрат протягом щонайменше трьох місяців у випадку втрати основного джерела доходу. Частка респондентів, здатних забезпечувати свої поточні витрати у разі втрати основного джерела доходу до місяця в Україні складає 41%, від одного місяця до шести місяців – 41%, більше шести місяців – 7%.

Також дані свідчать, що українці переживають через фінансові питання. Разом з тим, спостерігається такий позитивний тренд: якщо у 2018 р. 73% респондентів в Україні турбувалися про оплату щоденних витрат, в 2021 р. цей показник знизився на 9 в.п. до 64%.

Населення України, на жаль, практично не користуються інвестиційними послугами, зокрема акціями, облігаціями, інвестуванням в інвестиційні та недержавні фонди та інші. Крім того, люди не співпрацюють із фінансовою системою в Україні, бо не довіряють їй. У силу особливостей історичного досвіду в Україні ця проблема стоїть гостріше, ніж в інших країнах, що пов'язано з кардинальною зміною в досить короткі терміни умов життєдіяльності населення під час переходу до ринкової економіки. Не слід забувати і про той факт, що у населення України довгостроковий досвід у сфері фінансів носить український негативний характер (знецінення заощаджень, фінансові піраміди, банкрутство банків тощо).

При цьому фінансовий ринок активно розвивається, виникають нові інструменти, форми і види фінансових продуктів. Однак із боку споживачів попит обмежується невмінням ефективно використовувати фінансові інструменти через відсутність необхідних знань і навичок.

Висновки з проведеного дослідження. Беручи все вище сказане до уваги можна сказати, що фінансова грамотність є рушійною силою у діяльності країни, економічного зростання, покращення показників соціального розвитку. Фінансова грамотність – це багаж знань і навичок, які формують правильне ставлення до особистих грошей і дозволяють середньостатистичній людині приймати вигідні для себе рішення.

Проведений нами аналіз дозволяє виділити напрямки, розвитку державної політики щодо фінансової грамотності населення:

1. Робота з молоддю (запровадження курсу фінансова грамотність ще у школі, а також закладів спеціальної технічної освіти).

Таблиця 2

Середній бал по індексу фінансової грамотності

№ з/п	Назва показника (по шкалі від 1 до 21) в залежності від періоду, на який респонденту вистачить заощаджень в разі втрати основного джерела доходу	Значення, бали
1	менше 1 тижня	10,8
2	від 1 тиждень – до 1 місяця	11,7
3	1 – 3 місяці	12,5
4	3- 6 місяці	14,0
5	від 6 міс і більше	14,5

Джерело: побудовано авторами на основі [9]

2. Робота з особами старшими за 60 років (низький рівень фінансової та цифрової грамотності, необхідно проводити навчання фінансової грамотності у комплексі з цифровою грамотністю).

3. Поширення фінансової грамотності у сільській місцевості для усіх вікових груп (розвиток он-лайн навчання).

4. Проведення роз'яснювальної роботи щодо переваг користування фінансовими продуктами серед населення України (надання вичерпної інформації про фінансову послугу).

5. Інформування щодо безпеки користування фінансовими продуктами.

6. Усвідомлення фінансовими установами своєї відповідальності за недоброчесну поведінку щодо споживачів фінансових послуг, зокрема, в частині розкриття інформації про фінансову послугу. Дослідження показало, що 10% у 2021 р. (12% у 2018 р.) респондентів не знають про наявність гарантування вкладів фізичних осіб і тільки 31% у 2021 р. (27% у 2018 р.) респондентів знають, що банки мають розкривати інформацію про реальну відсоткову ставку за кредитом.

Список використаних джерел:

1. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=62459016-a04f-41fc-9eeb-10de5d40d981&tag=ValoviiVnutrishniiProdukt>. (дата звернення: 15.04.2022).

2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2021/03/37.pdf> (дата звернення: 15.04.2022).

3. Латковська Т. А. Підвищення рівня фінансової грамотності. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2013. Т. 13. С. 429–438. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nponyua_2013_13_45 (дата звернення: 15.04.2022).

4. Кізіма Т. О. Фінансова грамотність населення: зарубіжний досвід і вітчизняні реалії. *Вісник ТНЕУ*. 2012. № 2. С. 64–71.

5. Соркін І. В. Методологічні засади розроблення стратегічних документів щодо фінансової грамотності. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2013. Вип. 2. С. 301–309.

6. Смозженко Т. С., Кузнєцова А. Я. Фінансова грамотність населення та її вплив на розвиток економіки України. *Регіональна економіка*. 2013. № 2(68). С. 34–42.

7. Ломачинська І. А. Фінансова грамотність як основа оптимізації фінансової поведінки в умовах глобалізації. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова*. 2011. Т. 16. Вип. 20. С. 116–124.

8. Все про гроші. URL: <http://vseprogroshi.com.ua/ocinit-finansovugramotnist-ukrayinciv.html> (дата звернення: 15.04.2022).

9. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору»: Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні. URL: <http://www.fst-ua.info/ua/page/2/> (дата звернення: 15.04.2022).

References:

1. Ministerstvo ekonomiky Ukrain. [Ministry of Economy of Ukraine]. Available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=62459016-a04f-41fc-9eeb-10de5d40d981&tag=ValoviiVnutrishniiProdukt> (accessed 15 April 2022). (in Ukrainian)

2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2021/03/37.pdf> (accessed 15 April 2022). (in Ukrainian)

3. Latkovska, T. A. (2013), "An increase of level of financial literacy and financial education is a call of contemporaneity", *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu "Odeska yurydychna akademiia"*, vol. 13, pp. 429–438, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nponyua_2013_13_45 (accessed 15 April 2022). (in Ukrainian)

4. Kizyma, T. O. (2012), "Financial literacy of the population: foreign experience and domestic realities", *Visnyk TNEU*, no. 2, pp. 64–71. (in Ukrainian)

5. Sorokin, I. V. (2013), "Methodological bases of strategic documents development on financial literacy", *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, iss. 2, pp. 301–309, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2013_2_40. (accessed 15 April 2022). (in Ukrainian)

6. Smovzhenko, T. S. and Kuznietsova, A. Ya. (2013), "Financial literacy of the population and its impact on the development of Ukrainian economy", *Rehionalna ekonomika*, no. 2(68), pp. 34–42. (in Ukrainian)

7. Lomachynska, I. A. (2011), "Financial literacy as a basis of optimization of financial behavior in the conditions of global transformation", *Visnyk ONU im. I. I. Mechnikova*, vol. 16, iss. 20, pp. 116–124. (in Ukrainian)

8. Vse pro ghroshi [It's all about money]. Available at: <http://vseprogroshi.com.ua/ocinit-finansovugramotnist-ukrayinciv.html>. (accessed 15 April 2022). (in Ukrainian)

9. Proekt USAID «Transformacija finansovogho sektoru»: Finansova ghrmotnistj, finansova inkljuzija ta finansovyj dobrobut v Ukraini [USAID Financial Sector Transformation Project: Financial Literacy, Financial Inclusion and Financial Welfare in Ukraine]. Available at: <http://www.fst-ua.info/ua/page/2/> (accessed 15 April 2022). (in Ukrainian)